MantelzorgNL PRO
Geeft een antwoord

-

LUISTEREN NAAR HUN VERHAAL DOET MEER DAN JE DENKT

Gemeente Druten

Onderzoek naar behoeften van mantelzorgers in Gemeente Druten.

Doen we de goede dingen?

Colofon

Opdrachtgever	Gemeente Druten
Auteur(s)	Erika van der Heijden, Kim Dirkse
Informatie bij	advies@mantelzorg.nl
Datum	15 september 2025
Versie	Definitief

MantelzorgNL PRO
Geeft een antwoord

MantelzorgNLPRO ondersteunt alle professionals die met mantelzorg te maken hebben.
MantelzorgNLPRO komt voort uit en werkt nauw samen met Vereniging MantelzorgNL.

MantelzorgNLpro
Sparrenheuvel 38, gebouw C
3708 JE Zeist
T 030 659 22 22
E info@mantelzorg.nl
www.mantelzorgPRO.nl

Inhoud

Colofon 2
Samenvatting 3
1. Inleiding 5
1.1 Mantelzorg 5
1.2 Aanleiding 5
1.3 Aanpak 6
Leeswijzer 6
2. Huidige situatie 7
2.1 Mantelzorg in Gemeente Druten 7
3. Resultaten uit het onderzoek 9
3.1 Vinden 9
3.2 Versterken 10
3.3 Verlichten 12
3.4 Verbinden 14
4. Conclusies 17
5. Aanbevelingen 19
5.1 Maak mantelzorgers bewust en zie ze tijdig 19
5.2 Optimaliseren netwerk formele en informele zorg op strategisch en tactisch niveau 20
5.3 Maak mantelzorgondersteuning centraal vindbaar in gemeente Druten en stel een mantelzorg casemanager aan 20
5.4 Zorg voor een breed aanbod aan mantelzorgondersteuning en respijtzorg (flexibeler en afgestemd op diversiteit aan mantelzorgers) 21
5.5. Investeer (meer) in mantelzorgwoningen, toegankelijkheid van voorzieningen en informatieverstrekking daarover 22
Bijlage 1 Mantelzorgscan open antwoorden vraag 1 23
Bijlage 2: Mantelzorgscan open antwoorden vraag 2 26
Bijlage 3 Theoretisch kader 28
Acht vraaggebieden 28
Sociale basis 28
Samenwerking 29

Samenvatting

De gemeente Druten wilde middels een kwalitatief uitgevoerd onderzoek door MantelzorgNLpro inzicht krijgen in een aantal zaken:
- de behoeften van mantelzorgers in Druten, Deest, Puiflijk, Afferden en Horssen.
- ervaringen van mantelzorgers over de bestaande ondersteuning
- de samenwerking op mantelzorgondersteuning door het netwerk van zorg- en welzijnsorganisaties.
Daarbij wilde Druten graag weten “Doen we de goede dingen”. Zodanig dat ook naar de toekomst toe de juiste keuzes gemaakt kunnen worden gezien de ontwikkelingen op maatschappelijk en financieel vlak.

Voor het onderzoek zijn beleidsstukken gelezen, is er een digitale vragenlijst uitgezet waarop 114 mantelzorgers hebben gereageerd, zijn er met totaal 11 mantelzorgers gesprekken gevoerd en zijn 8 professionals van lokale organisaties geïnterviewd.

De conclusie van het onderzoek luidt dat gemeente Druten veel ondersteuningsmogelijkheden biedt, vaak meer dan omliggende gemeenten.

Veel mantelzorgers vinden de zorg voor hun naaste vanzelfsprekend en zijn zich pas laat bewust van het feit dat ze mantelzorger zijn en om hulp kunnen vragen. Ze ervaren drempels in het vragen van hulp, mede voortkomend uit de doeners mentaliteit van de inwoners in gemeente Druten. Ook kunnen de processen van toegang tot voorzieningen beter afgestemd worden. De inwoner weet de ondersteuning niet altijd te vinden. Er is vooral behoefte aan goede informatievoorziening, meer mogelijkheden van respijtzorg en ondersteuning van meer doelgroepen mantelzorgers (naast aanbod voor ouderen). Professionals zijn zeer betrokken en aanwezig dicht bij de inwoner, dit lijkt wel vooral op uitvoerend nivo zeer goed geborgd te zijn.

De mantelzorger in Druten is over het algemeen tevreden over de huidige (algemene)mantelzorgondersteuning en ook vooral over de mantelzorgwaardering.

De belangrijkste aanbevelingen zijn:

1. **Vergroot de bewustwording van mantelzorgers** door campagnes, herhalende en herkenbare communicatie. Betrek sleutelpersonen om verschillende doelgroepen te bereiken. Betrek bijvoorbeeld het jongerenwerk of centrum voor Jeugd en Gezin bij het bereiken van de jonge mantelzorger. En bouw aan een relatie samen met de gemeenschap bij mantelzorgers met een migratieachtergrond.

2. **Optimaliseer het netwerk** door ook op strategisch niveau binnen het beleidsplan gezamenlijke doelen te stellen en te monitoren. Gemeente Druten kan hier nog beter regie op voeren.

3. Zorg voor **centrale vindbaarheid** van informatie en **1 centraal aanspreekpunt** die kennis en mandaat heeft.

4. **Behoud het mantelzorg ondersteuningsaanbod** en breidt het uit met meer mogelijkheden van respijtzorg ook voor jongeren en werkenden.

5. **Investeer in de bekendheid van de mogelijkheid voor mantelzorgwoningen & de zorg voor elkaar woning.** Weinig mantelzorgers zijn bekend hiermee en weten niet welke stappen ze moeten zetten om een mantelzorgwoning of zorg voor elkaar woning te realiseren.

1. Inleiding

"Radicaal veranderd leven"

Aan het woord is een mantelzorger die ruim 2 jaar 24/7 zorgt voor zijn echtgenote met Niet aangeboren hersenletsel (NAH). Een CVA zorgde voor een totale en impactvolle verandering in hun leven. Een leven waarin rouw over het afscheid van de situatie van voor de beroerte ervaren wordt en waarin nagenoeg geen ruimte meer is voor leuke en ontspannende activiteiten. De intensiteit van het continue zorgen, de veranderde relatie en het onbegrip in sociale contacten maakt dat de mantelzorg als een zware tot zeer zware belasting ervaren wordt.

1.1 Mantelzorg

Als definitie voor mantelzorg hanteert MantelzorgNL de definitie van het Sociaal Cultureel Planbureau *"Mantelzorg is alle hulp aan een hulpbehoevende door iemand uit diens directe sociale omgeving. Ook minder intensieve hulp, de hulp aan huisgenoten en de hulp aan instellingsbewoners zijn meegenomen. Mantelzorg is hulp die verder gaat dan de zogenoemde 'gebruikelijke hulp'".*

Het gaat daarbij om onbetaalde hulp, en mantelzorg kan nooit als een verplichting aan iemand opgelegd worden. Hulp aan mensen zonder gezondheidsbeperkingen, zoals oppassen op gezonde kleinkinderen, valt buiten de definitie.

In Nederland zien we een veranderende demografie vergeleken met enkele decennia geleden waardoor de druk op mantelzorgers toeneemt. De bevolking vergrijst en mensen leven langer. De zorgvraag neemt hierdoor toe, terwijl het aantal zorgverleners afneemt. Beleidsoplossingen zijn erop gericht dat zieken langer thuis wonen, wat de behoefte aan zorg en sociale steun in wijken en buurten vergroot. Ook het beroep op de mantelzorger groeit. Daarentegen wonen families gemiddeld verder van elkaar. Ook neemt het aantal potentiële mantelzorgers richting 2040 af. In de jaren '90 waren er voor elke zorgvrager nog 10 potentiële mantelzorgers; in 2040 zal dit aantal naar verwachting dalen tot 3 mantelzorgers per zorgvrager[1].

Daarnaast is mantelzorg geen geïsoleerde activiteit. Een mantelzorger werkt en zorgt voor het eigen gezin. Een mantelzorger zit in een sportteam of levert als vrijwilliger een belangrijke bijdrage aan de samenleving. Mantelzorgers vragen niet snel hulp. Overbelasting ligt op de loer en daarmee ontstaat er een probleem in de gehele zorgketen. **Mantelzorgers vormen een essentieel onderdeel van ons huidige zorgstelsel.** Ook gemeente Druten is hiervan bewust en schrijft in haar beleidsplan rondom Sociale Basis dat er meer beroep wordt gedaan op mantelzorgers omdat het aantal beschikbare mantelzorgers gezien de vergrijzing afneemt en de vraag nog zorg voor naasten toeneemt.

1.2 Aanleiding

De gevolgen van een toename van de zorg- en mantelzorgvraag is ook in gemeente Druten actueel en zichtbaar. De gemeente Druten wil een onderzoek laten uitvoeren naar de behoeften die leven onder mantelzorgers, naar de bestaande mantelzorgondersteuning en de ervaringen hiermee. Een tweede vraag is hoe het bestaande netwerk geoptimaliseerd kan worden. Doen we de goede dingen?

[1] Toekomstverkenning Mantelzorg 2040, Sociaal Cultureel Planbureau, 2019

1.3 Aanpak

De opdrachtverstrekking van gemeente Druten aan MantelzorgNL omvat een praktijkgericht onderzoek met als hoofdvraag: Doen we de goede dingen wat betreft aanbod aan ondersteuning (inclusief de mantelzorg waardering) aan mantelzorgers in Druten?' Allereerst start het onderzoek met documentatieonderzoek. Vervolgens is een digitale vragenlijst verspreid en beantwoord door 114 mantelzorgers. In totaal hebben er 5 interviews plaats gevonden die dieper inzicht geven in de beleefwereld van mantelzorgers in Druten. En hebben we ten gevolge van het aanbod van mantelzorgers om mee te doen met een interview een extra gespreksavond georganiseerd waar we met 6 mantelzorgers hebben gesproken. We hebben 8 gesprekken gevoerd met professionals van organisaties Meervoormekaar, Sociaal Team Druten, Wmo Druten, Mantelzorgmakelaar, Zorggroep Maas en Waal.

Leeswijzer

In dit rapport worden de onderzoeksresultaten gepresenteerd. We starten met de definitiebepaling en uitleg over mantelzorg. Daarna brengen we de huidige situatie in kaart en presenteren we de bevindingen van de hier boven vermelde activiteiten. Daarna wordt op basis van de bevindingen een conclusie getrokken over de behoefte van mantelzorgers in Druten en/of de huidige ondersteuning daarbij aansluit. Tot slot volgen de aanbevelingen wat er verbeterd kan worden en hoe dit kan worden bereikt.

In de bijlage wordt het kader rond het thema mantelzorg ondersteuning verder uitgewerkt en wordt aanvullende informatie uit de mantelzorgscan vermeld.

2. Huidige situatie

2.1 Mantelzorg in Gemeente Druten

Mantelzorg is alle hulp aan een hulpbehoevende door iemand uit diens directe sociale omgeving. Ook minder intensieve hulp, de hulp aan huisgenoten en de hulp aan instellingsbewoners zijn meegenomen. Mantelzorg is hulp die verder gaat dan de zogenoemde gebruikelijke hulp.

In de gemeente Druten zijn op basis van een schatting van MantelzorgNL per jaar circa **5,7 duizend mantelzorgers actief.**

In totaal besteden zij circa **1,8 miljoen uren per jaar** aan mantelzorgtaken.

De **waarde van de tijdsinzet** van mantelzorgers wordt **geraamd tussen de 16 en 27 miljoen euro per jaar.**

Zij maken **per jaar circa 2 miljoen euro aan kosten** om mantelzorg te kunnen bieden. Denk hierbij aan reiskosten, en uitgaven aan extra boodschappen, medicatie en/of zorgattributen.

Wat zouden de kosten voor de maatschappij zijn indien de zorg aan de zorgbehoevende op een andere wijze, **door professionals**, zou worden verleend? Het vervangen van de mantelzorgers in de gemeente Druten door publieke en private zorg **kost tussen de 37 en 50 miljoen euro per jaar.**

[2]Ecorys de waarde van mantelzorg inzichtelijk per gemeente februari 2021

"*Onbekend maakt onbemind, ze houden het bij zichzelf*" (professional)

Van de ongeveer **5.680** mantelzorgers in Gemeente Druten zorgen er **931** langdurig en intensief en **517** mantelzorgers in Druten zijn zwaar belast volgens het onderzoek van Ecorys.

"Maas en Waal is van vroeger een eiland en pas later omsloten. Ons kent ons; doe je iets anders dat wordt niet altijd gewaardeerd, ze houden het graag bij zichzelf. Vooral via via en veel met elkaar".

Bovenstaand staan een aantal quotes van professionals die wij spraken.

Een professional geeft aan *"mantelzorgers wachten vaak lang voor ze hulp vragen".* Een genoemd voorbeeld is een mantelzorger waarvan de naaste naar de dagbesteding gaat, maar waarbij de mantelzorger liever zelf zijn naaste brengt om te voorkomen dat "men" de taxi ziet en zo lang je kunt, doe je het toch zelf.

[2] Ecorys de waarde van mantelzorg per gemeente

In het plan Samen voor een gezonde toekomst 2025-2028[3] wordt het beleid en de uitvoering rondom de wet maatschappelijke ondersteuning, jeugdwet en de publieke gezondheid van Gemeente Druten en Wijchen beschreven. De kern van het beleid is:

“We willen dat in iedereen in de samenleving kan meedoen. Daar werken we samen aan. We letten op elkaar en helpen waar nodig. Als het niet lukt om problemen zelf op te lossen, kunnen inwoners rekenen op hulp van professionals en de gemeente. Samen met de inwoner kijken naar de problemen en bedenken we oplossingen. De term **samen** staat daarbij centraal. Andere belangrijke uitgangspunten zijn; van zorg naar welzijn waarbij individuele ondersteuning beschikbaar blijft indien nodig, de hulp is dichtbij huis, inzet op een gezonde leefstijl en vitaliteit ook voor ouderen en er wordt gezocht naar duurzame oplossing gericht op zelfstandigheid van inwoners. Mantelzorgers van alle leeftijden moeten zich daarbij gezien en gewaardeerd voelen en er is sprake van passende ondersteuning.

In het beleidsplan wordt ook aangegeven dat Gemeente ernaar streeft dat mantelzorgwoningen zo dicht mogelijk bij de eigen sociale omgeving beschikbaar zijn.

In het uitvoeringsplan wordt vormgegeven aan het beleid en het doel om mantelzorgers van alle leeftijden en betrokken zich gehoord en gewaardeerd te laten voelen door passende ondersteuning. Voor mantelzorgers betekent dit in 2025 het in kaart brengen van behoeften van mantelzorgers, wat we doen middels dit onderzoek. Overige plannen inzetten op het vinden van mantelzorgers, investeren in goede ondersteuning, informatievoorziening, aanbod aan trainingen, uitspreken van waardering en een passend aanbod van respijtzorg bieden en aandacht voor jonge mantelzorgers (2026).

Hiervoor zijn gelden gereserveerd en worden opdrachten gegeven aan uitvoerende welzijnsorganisaties als MeervoorMekaar. Het Sociaal Team Druten is onderdeel van de Gemeentelijke organisatie. Er is een actieve Adviesraad van het Sociaal Domein. Grote zorgorganisaties zijn 's Heerenloo en Zorgroep Maas en Waal. Er zijn actief betrokken seniorenverenigingen.

[3] Beleidsplan Samen voor een gezonde toekomst 2025-2028 Gemeente Wijchen en Gemeente Druten

3. Resultaten uit het onderzoek

Een mantelzorger vertelt:

"Ja ik heb hulp van de Gemeente, alleen heb ik te lang alle ballen omhoog moeten houden en met mijn 2 baantjes erg weinig inkomen gehad, ik kon niet volledig werken omdat ik de zorgen voor mijn kinderen en moeder volledig alleen heb en ik kan niet flexibel zijn. Jammer dat er geen compensatie is in dat geval dat je als ouder toch nog bv een paar uurtjes kan werken en de rest een aanvulling. Je vraagt als moeder en kinderen er ook niet om en ik heb jaren niks kunnen opbouwen en zorgen voor je dierbaren is een heel belangrijke job. Hard werken om alles draaiende te houden. Helaas ben ik zo opgebrand geraakt dat ik nu in de bijstand zit. Wel erg dankbaar dat ik nu fatsoenlijk er voor mijn kinderen kan zijn".

In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van de vragenlijst en de interview gesprekken met mantelzorgers en professionals in gemeente Druten zichtbaar gemaakt. We hebben deze uitgewerkt op basis van de 4 V's; vinden, versterken, verlichten en verbinden. Deze pijlers worden vaak gehanteerd bij het maken van mantelzorgbeleid. We beschrijven wat mantelzorgers en wat professionals ons hebben verteld. Vervolgens richten we ons op thema's die vanuit de verschillende perspectieven van mantelzorger en professional zijn aangedragen.

3.1 Vinden

Dit gaat over identificatie van de mantelzorger. Dat inwoners zich bewust zijn dat ze mantelzorger zijn en geïnformeerd worden over beschikbare ondersteuning en mogelijkheden. Als mensen niet bereikt worden of zich niet aangesproken voelen als mantelzorger dan kun je ze niet versterken, verbinden en verlichten.

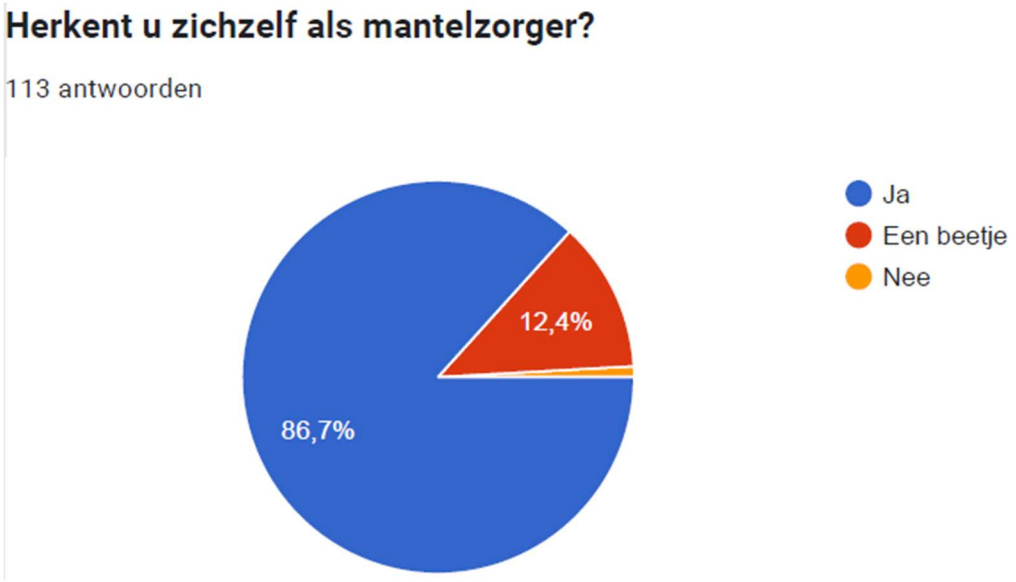

Wat de mantelzorgers vertellen

“Gelukkig heb ik de maandag voor mijzelf, maar dan maak ik het huis schoon” (mantelzorger)

Zowel vanuit de individuele gesprekken met mantelzorgers als vanuit de mantelzorgers die hebben deelgenomen aan de Focusgroep Mantelzorg komt naar voren dat zij zich inmiddels mantelzorger voelen en zich dus ook bewust zijn van het feit dat zij mantelzorger zijn. Voor nagenoeg alle mantelzorgers geldt dat zij zich dat niet van begin af aan bewust waren en dat ook niet van anderen hoorden (eigen netwerk en/of professionals).

Gaandeweg en door het feit dat zij met steeds meer ondersteunende organisaties in aanraking kwamen bij het vinden en regelen van voorzieningen voor hun naaste die hulp of zorg nodig heeft, zijn ze zich bewust geworden dat zij mantelzorger zijn. Partijen die hierin een rol hebben gespeeld zijn gemeente Druten (mantelzorgurgentie-verklaring) en Sociaal Team, Meer voor Mekaar, ziekenhuis specialist, transferpunt Integrale vroeghulp, casemanager dementie, St.ZoZijn, specialist Sint Maartenskliniek.

Veel mantelzorgers weten niet dat er hulp is of waar ze het kunnen vinden. We horen regelmatig dat het belangrijk is om aandacht te besteden aan digitale vaardigheid om toegang tot voorzieningen bij Gemeenten of zorginstanties te krijgen.

Communicatiebronnen; “vindplaatsen” die mantelzorgers zelf raadplegen zijn internetsites, lokale krantjes en nieuwsbrieven.

Wat de professionals vertellen

“Jonge generatie vind je niet” (professional)

Er worden veel dezelfde mensen bereikt en vooral ouderen. Doelgroepen zoals mantelzorgers die betaald werk combineren met mantelzorg, mantelzorgers met een migratieachtergrond en jonge mantelzorgers worden onvoldoende gevonden. De leeftijd van de deelnemers aan de vragenlijst zit vooral tussen de 41 en 70 jaar 61% en 37% combineert mantelzorg met betaald werk.

Een professional zegt*: “Als je alleen bent, is het niet te doen".* Hieruit blijkt het belang van een sociaal netwerk, maar dit is zeker niet vanzelfsprekend. De drempel om hulp te vragen is groot. Veel professionals kennen de Sociale Kaart van Druten en gebruiken deze. [4]

3.2 Versterken

Dit is de positie verbeteren van de mantelzorger en betekent het vergroten van de veerkracht en het zelfvertrouwen van mantelzorgers.

Uit de vragenlijst blijkt dat er sprake is van zeer langdurige mantelzorg 61% van de ondervraagden zorgt langer dan 5 jaar. En 25% zorgt gemiddeld meer dan 16 uur voor een naaste en 21% zelfs meer dan 32 uur per week. In onderstaande tabel wordt aangegeven hoe zwaar mantelzorgers de belasting ervaren.

[4] www.druten.nl/sociale-kaart

Op een schaal van 1 - 10: welke mate van belasting ervaart u door mantelzorgtaken?
1= geen 5= gemiddeld 10= te zwaar

Kopiërer

114 antwoorden

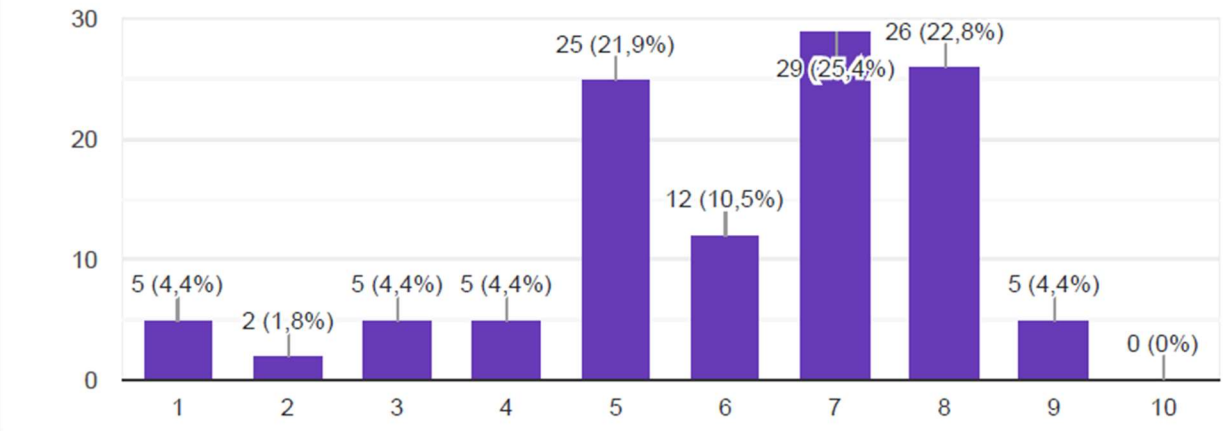

Een kleine groep voelt zich echt zeer zwaar belast,
De groep met belasting is fors met 22,8%, hier schuilt een risico op overbelasting.

Van wie ontvangt u hulp?

Kopiërer

111 antwoorden

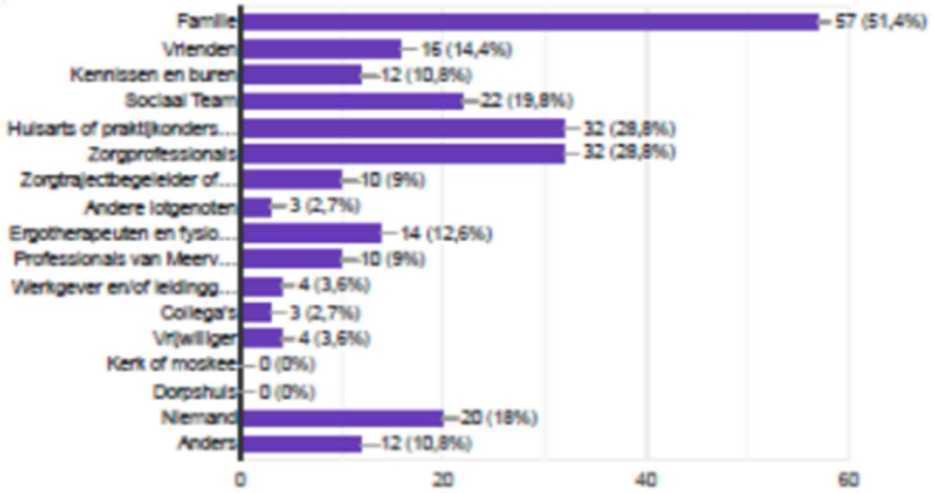

Hulp en steun wordt met name ontvangen vanuit het eigen netwerk. De helft van de respondenten ontvangt hulp uit de eigen familie en 26% van vrienden of kennissen. Zo'n 18% ontvangt van NIEMAND hulp. Van de professionals wordt er hulp ervaren vanuit huisarts en zorgprofessionals (29%).

10% van de ondervraagden ontvangt hulp van Meervoormekaar en 20% van het Sociaal Team. Professionele zorg- en welzijnsorganisaties en het Sociaal Team worden nog maar door een klein deel van de mantelzorgers ingeschakeld voor hulp en ondersteuning.

Wat de mantelzorgers vertellen

De reacties van de gesproken mantelzorgers over redenen om geen hulp te vragen lopen uiteen. 1/3 van deze mantelzorgers heeft aangegeven dat het “claim-gedrag” van de naaste waarvoor gezorgd wordt leidend is in het niet vragen om hulp. De mantelzorger wordt geacht geen hulp of ondersteuning te vragen bij zowel het persoonlijke netwerk van familie/kennissen/buren als bij professionele zorg- en welzijn organisaties. Voor deze mantelzorgers geldt dat zij de zorg voor hun naaste als zwaar tot zeer zwaar belastend ervaren. Een factor die hierin meespeelt is het onbegrip bij familie en de sociale omgeving. Voor een naaste met een chronische ziekte biedt de mantelzorger levenslang en levens-breed zorg. De situatie verbetert niet en dit heeft gevolgen voor het bezoeken van de naaste en mantelzorger door anderen. Het komt veel voor dat met name het chronische aspect ervoor zorgt dat bekenden, vrienden, familie na een periode niet meer komen of contact opnemen.[5]
Andere mantelzorgers vinden het lastig om de zorg voor hun naaste aan een bekende uit handen te geven. Gevoelens van schuld en schaamte spelen hierbij een rol.

1/3 van de gesproken mantelzorgers gaf aan dat zij wel een keer familie of vrienden gevraagd hebben maar daar uiteindelijk geen goed gevoel bij hadden. Het hield hen bezig terwijl ze iets anders deden dus echte rust gaf het niet. Daarnaast wilden zij niet meermaals een beroep doen op dit persoonlijke netwerk omdat zij het zien als hun eigen verantwoordelijkheid om zorg en ondersteuning te bieden.[6]

De mantelzorgwaardering is goed bekend en wordt veel genoemd. Mantelzorgers ervaren het compliment als erkenning en waardering. Veel Drutenaren geven aan hier tevreden over te zijn. Hiervoor verwijzen we naar bijlage 1 van de mantelzorgscan waarin de antwoorden staan op de vraag “Waarover bent u tevreden als mantelzorger in gemeente Druten”.

Wat de professionals vertellen
Drutenaren vragen niet snel om hulp, een professional zegt: “Mensen wachten vaak lang voordat ze hulp vragen”. Door erkenning en herkenning van de mantelzorgtaken door professionals, kan de mantelzorger gezien en daarmee tijdig en preventief ondersteund worden.

De mantelzorgwaardering is helpend om mantelzorgers te bereiken en toegang tot ondersteuning te bieden.

3.3 Verlichten

“Doe het met liefde, voor mij is het inleveren van persoonlijke vrijheid. Het beïnvloedt alle keuzes in mijn leven” (mantelzorger)

Het doel van verlichten is om mantelzorgers te ontlasten van de zorgtaken. Hiervoor hanteren wij de theorie van de 8 vraaggebieden, zie het theoretisch kader in bijlage 3.
Er is in Druten een stevig aanbod van ondersteuning aan mantelzorgers. Het aanbod is vooral gericht op ouderen en deze worden bereikt. *“Drutenaren zijn echte doeners”* geeft een mantelzorger aan.

50% van de gesproken mantelzorgers (individueel en in groep) geeft aan ervaring te hebben dat professionals van het Sociaal Team. De mantelzorgers ervaren dat professionals kennis missen van ziektebeelden en beperkingen en de impact daarvan op het dagelijks leven van het gezin. Dit inzicht helpt een professioneel om een juiste inschatting te maken van de ondersteuningsbehoefte van de mantelzorger. Mantelzorgers zijn zich ervan bewust dat je niet alles kunt weten en ze geven tegelijkertijd aan dat het leidt tot steeds opnieuw uitleg moeten geven en het ook meerdere keren voeren van een Keukentafelgesprek. Dit laatste ervaren de mantelzorgers als belastend. In een aantal gevallen is dat proces ervaren als vermoeiend, gepaard gaand met gevoelens van het steeds opnieuw moeten strijden om herkenning en erkenning in de situatie.

[5] Mantelzorgers in het vizier Sociaal en Cultureel Planbureau november 2019
[6] Unravelling variety in caregivers views on sharing care Yvonne Wittenberg 2025

Welke hulp ontvangt u op dit moment?

111 antwoorden

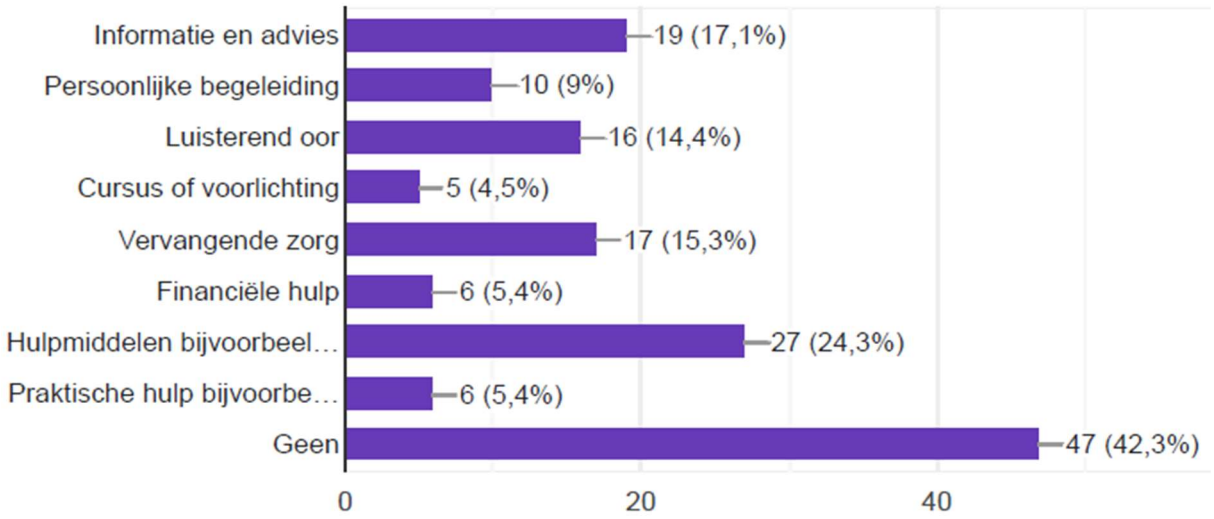

Aan welke hulp heeft u behoefte, maar heeft u (nog) niet gevraagd?

Kopiëi

99 antwoorden

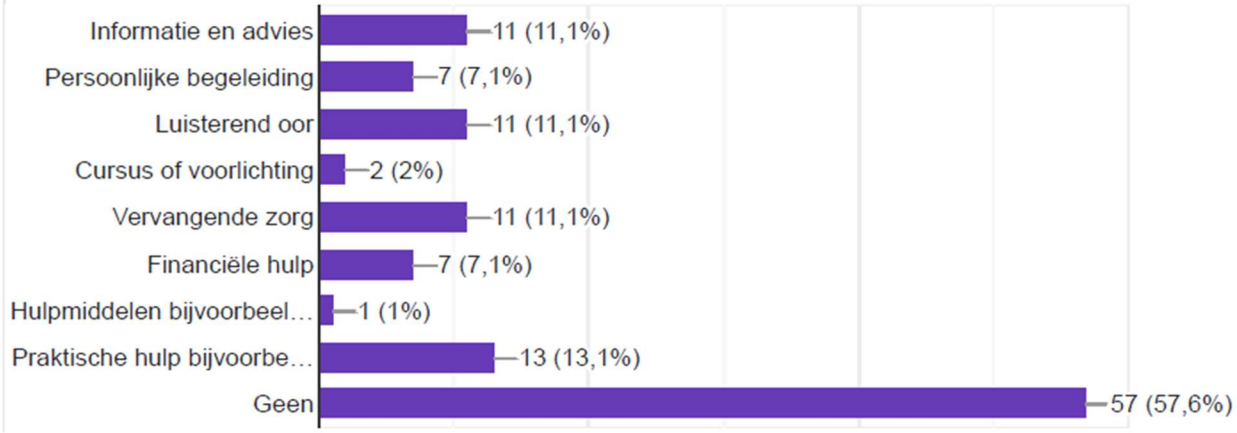

Wat opvalt is de grote groep die aangeeft geen behoefte te hebben aan hulp. Wat hiervan de reden is, is helaas niet eenduidig te achterhalen. Redenen kunnen zijn de onbekendheid met hulpbronnen, de vindbaarheid of het schuldgevoel om hulp voor jezelf te vragen terwijl jij niet ziek bent en de complexiteit van het zorgsysteem in Nederland.

Wat de mantelzorgers vertellen

De mantelzorgers die zich hebben aangemeld voor een persoonlijk gesprek of de focusgroep Mantelzorg hebben allen aangegeven wel behoefte te hebben aan hulp of ondersteuning.

Als we deze uitkomst in relatie brengen met wat andere mantelzorgers aangeven over hun mantelzorgsituatie en het wel of niet vragen van hulp en ondersteuning daarbij, dan kunnen we ons voorstellen dat alle door hen genoemde redenen ook of in combinatie kunnen gelden voor de groep mantelzorgers die aangeeft geen behoefte te hebben aan hulp/ondersteuning:

- Schuldgevoelens,
- Schaamte,
- “Claimgedrag” van de naaste
- Bovenmatig verantwoordelijkheidsgevoel om alles zelf aan te pakken en op te lossen
- De mate van (on)vindbaarheid van het ondersteuningsaanbod
- Het onvoldoende/niet aansluiten van het zoek en vind-gedrag van mantelzorgers naar hulp/ondersteuningsbronnen

Het feit dat deze aanzienlijke groep wel de scan/vragenlijst heeft ingevuld geeft wat ons betreft aan dat deze respondenten zich wel bewust zijn van het feit dat zij mantelzorger zijn. Dat valt dus af als mogelijke oorzaak van het uitblijven van een behoefte aan hulp/ondersteuning.

Wat de professionals vertellen

Er wordt veel georganiseerd in Druten, dicht bij de inwoners. *Het aanbod is beter dan in omliggende gemeenten,* zegt een professional. De Seniorenverenigingen en Meervoormekaar organiseren activiteiten, Dovida, de Plusbus, Alzheimer Café, Odensehuis Animi Viveri, de huiskamers en de goed toegankelijke dagbesteding bij de Lier zijn veel genoemde ondersteuningsmogelijkheden.

Professionals hebben onderstaande logeermogelijkheden (respijt) aangegeven:
- Logeerzorg wordt geboden voor ongeneeslijk zieken bij hospice "De Brug”.
- Voor kinderen bij het Kraaijenbosch in Druten.

Via de seniorenverenigingen en Meervoormekaar kunnen vrijwilligers worden ingezet voor laagdrempelige respijtzorg. Ook zijn organisaties als Saar aan Huis en Dovida aanwezig in Druten en deze zijn tegen betaling of deels vanuit een aanvullende zorgverzekering in te zetten.

Er wordt veel gebruikt gemaakt van praktische hulp in de vorm van hulpmiddelen, ervaringen met huidige leverancier van hulpmiddelen laat te wensen over. De ondersteuning van de zorgtrajectbegeleiders bij o.a. dementie zijn goed georganiseerd, zij hebben oog en tijd voor mantelzorgers en komen bij de mensen thuis. Druten doet mee aan landelijke projecten die lokaal worden uitgevoerd zoals Welzijn op recept en Dementievriendelijke gemeente. Ook is er een buurtfonds en de mogelijkheid voor het aanvragen van MeeRdoenertjes om sociale samenhang in de wijk te bevorderen.

3.4 Verbinden

Dit gaat over samenwerking tussen verschillende partijen in de zorg en welzijn lokaal, zoals mantelzorgers, zorgverleners, vrijwilligers en andere betrokkenen. In deze kan de Gemeente vooral een faciliterende rol spelen in het samenbrengen van de formele en informele zorg. Bij gelijkwaardigheid in de samenwerking tussen professionals en mantelzorgers gaat het om de houding die men heeft ten opzichte van elkaar. Voor mantelzorgers is het belangrijk dat zij betrokken worden bij het ondersteuningsplan van hun naaste en de uitvoering ervan. En om het mantelzorgen vol te houden is het belangrijk dat zij invloed en zeggenschap ervaren over de zorg die wordt geboden.

Uit promotieonderzoek in 2025 door Yvette Wittenberg blijkt dat de onvrede over samenwerking met professionals voortkomt uit het zorgsysteem en niet uit het contact zelf. “Mensen vinden het systeem te ingewikkeld en noemen het een doolhof. Het maakt het lastig voor mantelzorgers om passende hulp te organiseren voor zowel henzelf als degenen die zij helpen. En dat kan leiden tot frustratie en gevoelens van hulpeloosheid. (Quote Yvette Wittenberg)

In Druten zijn er verschillende organisaties die bekend zijn en waar mantelzorgers ondersteuning voor henzelf of hun naasten van ervaren. Onderstaande organisaties werden genoemd in gesprekken en de vragenlijst.

Wat de mantelzorgers vertellen

Mantelzorgers maken nu vooral gebruik van informatie en advies over de ziekte of beperking en ondersteuningsmogelijkheden bij zorg en welzijn. Er is behoefte aan emotionele steun in de vorm van een luisterend oor en ontmoeting en vervangende (respijt) zorg zodat de mantelzorgers even de zorg uit handen kan geven en vrij af heeft. Ook praktische hulp is nodig in de vorm van bijvoorbeeld goede hulpmiddelen, een toegankelijk openbaar toilet voor mensen met mobiliteitsbeperking, verhoging van het aantal kilometers regiovervoer in verband met bijvoorbeeld sport- en ontmoetingsvoorzieningen in Nijmegen.

Op de website van de Gemeente Druten vind je informatie over de mogelijkheden van een mantelzorgwoning of Zorg-voor-elkaar-woning. Veel mantelzorgers zijn nog niet bekend hiermee en weten deze informatie niet goed te vinden. Als voorwaarde wordt gesteld een verklaring van een huisarts voor de aantoonbare behoefte aan mantelzorg. Vanuit de beroepsvereniging van artsen KNMG is bepaald dat een dergelijke verklaring niet door de eigen huisarts mag worden afgegeven. Dit leidt tot onduidelijkheid in het proces.

Alle gesproken mantelzorgers benoemen emotionele steun en/of lotgenoten contact als heel belangrijk als het gaat om behoefte aan ondersteuning.

Als tweede hoge score wordt de praktische hulp/ondersteuning genoemd.
Eén mantelzorger had hier met name behoefte aan bij het aanvragen van woningaanpassingen.
Uit de ervaringen werd duidelijk dat doorverwijzingen vanuit bv ziekenhuizen of revalidatiecentra richting gemeente of ondersteuningsorganisaties heel concreet gebeurt. Concreetheid en verbinding van organisaties onderling in Druten wordt minder goed herkend door mantelzorgers. Een groot aantal van de gesproken mantelzorgers geeft aan het aanbod en de verbinding van organisaties niet terug te zien op bijvoorbeeld websites en nieuwsbrieven. Alles wat eenvoudig vindbaar is betreft vooral informatie over wat 1 organisatie afzonderlijk kan doen. Dit maakt dat mantelzorgers zich uitspreken over hoe fijn het zou zijn wanneer er 1 of meer personen beschikbaar kunnen zijn met de functie van casemanager

mantelzorg, net zoals een casemanager dementie. Die met je mee denkt en je de juiste weg wijst naar passende ondersteuning en het overzicht behoudt.

Eén van de mantelzorgers gaf aan dat hij een bericht kreeg dat hij in aanmerking kwam voor een mantelzorgcompliment. Dat was een positieve ervaring. Maar na een eenmalige melding daarvan en een compliment bleef verdere verbinding uit. En dat terwijl bekend is dat een naaste met chronische beperking niet meer beter en eerder slechter wordt qua gezondheid wat ook gevolgen heeft voor (het ervaren van) de mate van mantelzorg die alleen maar meer toeneemt. Hij zou het heel fijn vinden wanneer vanuit de gemeente of (in samenwerking met) een organisatie die het compliment uitreikt bijvoorbeeld elk jaar op 1 of 2 vaste momenten contact gelegd wordt met de mantelzorger om te vragen hoe het gaat. Dat hoeft niet persé een professional te zijn maar iemand die de mantelzorger hoort en nagaat of en welke vormen van hulp of ondersteuning er geboden kunnen worden. Daarnaast zou dat volgens de mantelzorger bijdragen aan het gevoel van verbinding, erkenning en waardering. Het kan ertoe leiden dat de drempel om tijdig hulp te vragen bij de juiste organisatie, door het “regelmatige” contact minder hoog ligt (preventie).

Over het algemeen vinden mantelzorgers in Druten de doorlooptijd van een aanvraag om hulpmiddelen zoals bijvoorbeeld een rolstoel (o.a. via downloaden formulier en inzenden) lang. Er zijn voorbeelden gegeven dat men 3 maanden moest wachten op uitsluitsel. In de tussentijd was hulp/ondersteuning zeer nodig maar niet beschikbaar.

Wat de professionals vertellen

“Geluk dat we het met elkaar doen” (professional)

Uitvoerende professionals kennen elkaar. Er is cohesie tussen Sociaal team, Meervoormekaar en wijkteams en zorgtrajectbegeleiders, het is een klein wereldje met korte lijnen. Een professional zegt *“ook hier geldt ons kent ons, als je meer van buiten komt, is het wel lastig om aan te sluiten"*. Door ongetwijfeld goede redenen wordt de samenwerking door huisartsen met een bredere groep professionals nog wat afgehouden. Locaties als De Hof en De Lier organiseren bijeenkomsten voor mantelzorgers *“Gewoon gezellig bij elkaar zijn, de mantelzorger waardeert dit”* aldus een professional. Ook bij het reablement beleid dat gericht is op versterken van de zelfredzaamheid van de zorgvrager, wordt de mantelzorger betrokken door de professional, zodanig dat cliënt meer zelf kan blijven doen en mantelzorger wordt ontlast. De Thuismarkt georganiseerd door Gemeente Druten in 2022 vonden de professionals een goed initiatief. Een goed voorbeeld van samenwerking is de gedelegeerde indicatiestelling wmo aan Meervoormekaar voor de dagbesteding bij De Lier.
Professionals krijgen veel vragen over financiën en regeltaken, ze geven aan dat het belangrijk is dat er goede informatievoorziening is van zaken als misbruik pinpas en DIGID en het tijdig afspraken maken over het delen van zorg en de mogelijkheden van vertegenwoordiging van financiën (levenstestament).

4. Conclusies

“Welke behoeftes leven onder mantelzorgers; doen we op het gebied van mantelzorgondersteuning en waardering in gemeente Druten de goede dingen en hoe kan het bestaande formele/informele netwerk geoptimaliseerd worden?” was de centrale vraag bij de opdracht tot een behoefte onderzoek onder mantelzorgers.

De resultaten uit het onderzoek laten zien dat mantelzorgers in gemeente Druten intensief en langdurig zorgen voor hun naaste. Dit heeft vaak grote impact op hun persoonlijke leven. Als ze hulp nodig hebben vragen ze dit allereerst aan familie en vrienden. Er heerst schroom om hulp van derden te vragen en men “hangt liever niet de vuile was buiten”.

Er bestaat in gemeente Druten een breed palet aan activiteiten. De “vooral doen” mentaliteit van de Drutenaren ligt ten grondslag aan hoe een groot deel van de acht vraaggebieden voor mantelzorgondersteuning is ingevuld. Er is vooral veel ondersteuningsaanbod voor ouderen.

Vanuit gesprekken met mantelzorgers en de uitkomsten van de mantelzorgscan/vragenlijst blijkt dat Drutens mantelzorgers tevreden zijn over een aantal concrete zaken:

- Urgentieverzoek mantelzorg en toewijzing
- Wmo: aanvraag scootmobiel, aanpassingen douche
- Toekenning mantelzorgcompliment als vorm van waardering (geld om iets leuks te doen)
- Huishoudelijke hulp
- Goede crisisregeling via huisarts
- De ontmoetingsmomenten van MeervoorMekaar
- Dagbesteding de Lier

Wanneer mantelzorgers de stap naar hulp hebben gezet, zijn ze over het algemeen tevreden over het contact met de professional en de afhandeling. Op het gebied van hulpmiddelen liep de dienstverlening moeizaam. Ten aanzien van indicaties/keukentafelgesprekken missen zij kennis en ervaring bij de professional over de impact van de zorgtaak op het gezin/huishouden.

Naast de bestaande gevarieerde activiteiten die aansluiten bij het diverse spectrum van de doelgroep mantelzorgers is er behoefte aan meer passend aanbod voor de zelfredzaamheid van de naaste. Genoemd zijn zaken als sport en bijbehorend vervoer omdat dit bijvoorbeeld in de regio wordt georganiseerd en toegankelijkheid van voorzieningen. Voorbeelden die mantelzorgers noemden zijn een toegankelijke toiletvoorziening, veilige toegankelijke voetpaden en drempelvrije toegangen en voldoende manoeuvreerruimte bij de bouw van voorzieningen). Dit draagt volgens de mantelzorgers nadrukkelijk bij aan een stukje rust en respijt voor de mantelzorger omdat de zorgvrager meer zelf kan en de mantelzorger niet altijd mee hoeft.

Mantelzorgers hebben behoefte aan:

- Eenvoudig vindbare informatie over mantelzorg en wat zorg voor je naaste betekent in je dagelijks leven.
- Overzicht welke hulp/ondersteuning er beschikbaar is.
- Antwoorden op belangrijke vragen op het gebied van de combinatie van mantelzorg en werk, armoedepreventie en digitale vaardigheid.
- Een passend aanbod van respijtzorg, zowel laagdrempelig (inzet van vrijwilligers of organisaties als Dovida om mantelzorgers te ontlasten) als logeerzorg waar op dit moment alleen aanbod is voor jeugd en voor mensen die ongeneeslijk ziek zijn.
- Verbeterde dienstverlening rondom het regelen van hulpmiddelen. Ervaringen zijn: slechte bereikbaarheid, lange levertijd, het leveren van verkeerde spullen, slechte administratieve afhandeling en inlevering van het hulpmiddel.

Professionals geven aan:

- Dat op uitvoerend niveau de lijnen kort zijn en men elkaar goed weet te vinden
- Dat professionals bij gemeente en welzijn zich inzetten om inwoners te helpen, ze hebben hart voor de praktijk en luisteren naar de behoefte van mantelzorgers. Ook professionals van zorgorganisaties dragen mantelzorgers een warm hart toe en betrekken hen bij hun werk.
- Dat expertise rondom mantelzorg vooral aanwezig is bij de consulenten van Meervoormekaar en persoonsafhankelijk; dat maakt het kwetsbaar. Uit de gesprekken met professionals blijkt dat er weinig onderlinge samenwerking is op tactisch en strategisch niveau tussen organisaties. Iedere organisatie werkt nog te veel binnen de kaders van hun eigen opdrachtverstrekking en subsidieverlening.

De uitkomsten van het onderzoek leveren vijf belangrijke thema's op:

1. Bewustwording en tijdige signalering
2. Structurele samenwerking en netwerkvorming
3. Centraal vindbare en toegankelijke informatie
4. Respijtzorg voorzieningen; laagdrempelig, toegankelijk, flexibel en beter afgestemd op diversiteit aan mantelzorgers
5. Investeer en informeer over de (mantel)zorgwoning en toegankelijke voorzieningen.

Daar liggen kansen om aanbod en organisaties meer en beter met elkaar te verbinden en gezamenlijk passende mantelzorgondersteuning vorm te geven, aanvullend op dat wat al goed gaat en als positief gewaardeerd wordt door mantelzorgers. Het betrekken van mantelzorgers bij beleid en uitvoering is dan ook essentieel om resultaten te bereiken. Inzet op vroeg signalering, kwalitatieve intake, adequate doorverwijzing en passende ondersteuning heeft een positief effect op de draagkracht onder mantelzorgers die daarmee vergroot wordt. Dit heeft invloed op het langdurig kunnen verlenen van mantelzorg.

5. Aanbevelingen

Na het analyseren van de onderzoeksresultaten en kijkend naar de conclusies, presenteren we in dit hoofdstuk concrete aanbevelingen die sterk naar voren zijn gekomen vanuit de onderzoeksactiviteiten in Gemeente Druten.

Tijdens het onderzoek in gemeente Druten hebben we mantelzorgers ontmoet die vooral doen, zeer bereid om de handen uit de mouwen te steken. Mantelzorgers vinden het vanzelfsprekend dat ze voor hun naaste zorgen en doen het graag zelf. Zij lopen daarbij tegen hun eigen grenzen aan. Ditzelfde geldt voor professionals die zich binnen hun functie bovenmatig inzetten. Door de Drutens doeners mentaliteit blijven (preventieve) signalen en potentiële hulpvragen onzichtbaar en worden niet altijd structurele duurzame keuzes gemaakt. Budgettaire uitdagingen spelen hierbij een rol.

We bevelen aan om de pragmatische aanpak en het ruime aanbod aan mantelzorg ondersteuning te behouden. Verbeterpunten liggen met name in het verbinden en beter afstemmen van de ondersteuning en initiatieven en aandacht te blijven besteden aan bewustwording.

Alle genoemde factoren hebben we meegewogen om te komen tot onderstaande aanbevelingen.

5.1 Maak mantelzorgers bewust en zie ze tijdig

Een preventieve aanpak begint bij de bewustwording van inwoners en het besef dat zij mantelzorger zijn. Het vragen, vinden en krijgen van goede ondersteuning als mantelzorger begint bij dat besef.

Naast de bewustwording bij huidige mantelzorgers, is het voor een preventief beleid ook essentieel bewustwording te creëren over de toekomst: steeds meer mensen zullen mantelzorg gaan verlenen.

Hoe eerder de bewustwording start, hoe groter de kans dat mantelzorgers tegen de tijd dat het zover is, zich bewust zijn van hun positie, hun mogelijkheden om binnen eigen kring hulp te organiseren en gebruik te maken van de ondersteuningsmogelijkheden die geboden worden via gemeente, zorg- en welzijnsorganisatie en de werkgever.

Organiseer als gemeente Druten samen met partners een bewustwordingscampagne.

- Ontwikkel voorlichtingsinitiatieven gericht aan zowel professionals als mantelzorgers én hun omgeving, wat het werkelijk inhoudt en hoe groot de impact kan zijn, zodat het bewustzijn vergroot en veel mantelzorgers zich kunnen herkennen.
- Zorg dat de informatie in het dagelijks leven aanwezig is, zoals bij de huisarts, de apotheek, de bibliotheek, de supermarkt, de kerk, scholen. (zorg- en leefpad: mantelzorgers beter bereiken)[7]
- Train professionals (docenten, conciërges, huisartsen en hulpverleners) in het herkennen van signalen en het gesprek aangaan over mantelzorg, zodat zij tijdig kunnen doorverwijzen.
- Richt je op het bereiken van een brede groep mantelzorgers. Pas per doelgroep de vorm en communicatie aan om hen te bereiken (laaggeletterden, mantelzorgers met een visuele beperking, jonge mantelzorgers, mantelzorgers die niet digitaal ontsloten zijn en dus afhankelijk van flyers/huis aan huis bladen)
- Maak gebruik van landelijke campagnes zoals bijvoorbeeld de Week van de jonge Mantelzorger, de campagne van MantelzorgNL [8]rondom de Dag van de mantelzorg en projecten zoals Praat vandaag over morgen[9].
- Om mantelzorgers met een migratieachtergrond te bereiken is het belangrijk om in de gemeenschap aanwezig te zijn en de informatie via sleutelpersonen verder te brengen. Maak gebruik van het stappenplan voor samenwerking met sleutelpersonen [10]

[7] Factsheet mantelzorgers beter bereiken movisie
[8] www.mantelzorg.nl/campagne/dagvandemantelzorg
[9] Praat Vandaag Over Morgen - Initiatief van ActiZ
[10] stappenplan voor samenwerking met sleutelpersonen mantelzorgNL en wegwijzer voor Gemeenten Liefdevolle Plicht MantelzorgNL

5.2 Optimaliseren netwerk formele en informele zorg op strategisch en tactisch niveau

Betrek belanghebbende partijen en mantelzorgers bij de plannen voor de maatschappelijke uitvoeringsagenda ‘voor de mantelzorger’ en creëer gezamenlijk commitment.

Bij de voorgenomen plannen in het beleids- en uitvoeringsplan ‘Samen voor een gezonde toekomst 2025-2028' staan gemeenschappelijke doelen om maatschappelijke impact voor mantelzorgers te creëren. Hierop kan goed aangesloten worden om het brede netwerk van formele en informele zorg te optimaliseren tot verdiepende en gestructureerde samenwerking.

- Voer als Gemeente (nog) meer de regierol. Maak gebruik van de expertise van het Landelijk Adviesteam Mantelzorg en de infographic beleidshulp mantelzorg. [11]
  Positioneer gemeente Druten in de rol van opdrachtgever en regisseur. Voer regie op activiteiten en het bereiken en ondersteunen van een brede doelgroep mantelzorgers. Hiermee is de gemeente een stevige gesprekspartner met stakeholders in het zorgdomein en sociaal domein, ook op strategisch en tactisch niveau.
- Conclusies en aanbevelingen uit dit onderzoek kunnen bijdragen om de doelen uit het beleids- en uitvoeringsplan 2025-2028 scherper te stellen en tot meer concrete en duurzame keuzes te komen in de uitvoering van het (mantelzorg)beleid.
- Monitor als gemeente/opdrachtgever de realisatie van de uitvoeringsagenda en stuur (tijdig) bij indien nodig
- Wijs binnen elke organisatie die betrokken is bij het netwerk een vaste “kartrekker” aan om de interne en externe coördinatie te optimaliseren.
- Door afstemming in het netwerk kunnen activiteiten gezamenlijk worden opgepakt en zijn ook beter vindbaar.

Betrek ervaringsdeskundigen bij het netwerk zodat zij hun verhaal kunnen doen en de activiteiten beter zijn afgestemd op de doelgroepen zoals werkende mantelzorgers, mantelzorgers van kinderen met een beperking, mantelzorgers van een naaste met GGZ-problematiek, mantelzorgers met een andere migratieachtergrond en jonge mantelzorgers. Alle mantelzorgers die wij spraken zijn zeker bereid mee te denken.

Voor de theorie over samenwerking verwijzen we naar bijlage 3 in het theoretisch kader.

5.3 Maak mantelzorgondersteuning centraal vindbaar in gemeente Druten en stel een mantelzorg casemanager aan

Eén regelaar of 1 vast regelpunt waar mantelzorgers met hun vragen terecht kunnen en van waaruit een mantelzorger duurzaam zijn of haar vragen en knelpunten in kan blijven brengen. Een wens van veel Drutenaren is een casemanager die informeert, monitort en helpt bij het vinden en regelen van goede ondersteuning voor de zorgvrager en de mantelzorger.

Denk hierbij ook aan het actief bewustmaken van mensen die met hulp of informatie vragen komen dat zij mantelzorger zijn en wat dat betekent in het dagelijks leven. Juist omdat blijkt dat mantelzorgers zonder dat bewustzijn te laat zoeken naar hulp en ondersteuning, die niet vinden of meermaals hun verhaal moeten doen.

Laat het loket en/of de vaste persoon ook mandaat hebben om te zorgen voor “warme overdracht of doorverwijzingen” zodat mantelzorgers niet bij verschillende loketten of professionals steeds opnieuw hun verhaal moeten doen. Dit was een veel uitgesproken wens van mantelzorgers.

[11] www.mantelzorg.nl/pro/beleidshulp-mantelzorg

Deze vaste persoon kan ook een coördinerende rol hebben in het investeren in deskundigheidsbevordering over mantelzorg bij professionals. Juist waar het ingewikkeld is, mensen buiten het protocol vallen daar is meer inzet en kennis van een professional nodig.

Zorg voor een overzicht van het totaal aanbod wat gemeente en organisaties kunnen bieden.
Geef voorlichting en biedt ondersteuning aan inwoners op het gebied van digitalisering en wet- en regelgeving (toegang tot mantelzorgregelingen) en werk hierin samen met organisaties, eventueel regionaal.

Daarom is het van belang professionals toe te rusten met kennis, competenties en vaardigheden om mensen daadwerkelijk verder te helpen en hulp niet te staken. Zorg dat er voldoende kennis is bij professionals over de impact van mantelzorg op het dagelijks leven.

Neem als gemeente en partners aanvraagprocedures vanuit mantelzorgperspectief onder de loep en ga na of die vereenvoudigd kunnen worden.

5.4 Zorg voor een breed aanbod aan mantelzorgondersteuning en respijtzorg (flexibeler en afgestemd op diversiteit aan mantelzorgers)

Het aanbod van mantelzorgondersteuning is ruim en wordt over het algemeen positief ervaren. Het kan wel breder worden afgestemd op doelgroepen zoals jongeren, werkende mantelzorgers en mantelzorgers van een naaste met een chronische ziekte of beperking zoals NAH, GGZ. Zie ook de aanbeveling bij bewustwording.

Zorg voor laagdrempelige respijtzorg, waardoor de mantelzorger op adem kan komen. Denk bijvoorbeeld aan samenwerking met mantelzorg-vervangende organisaties en verwijs naar de mogelijkheden van de aanvullende zorgverzekering. Of ga samenwerking aan met organisaties die respijtzorg bieden zoals zorgoppas die oppas bieden voor kinderen met een intensieve zorgvraag zodat ouders een avond weg kunnen.[12]

In Gemeente Druten is er nu weinig bekendheid op het gebied van lokaal en regionaal aanbod van respijtvoorzieningen waaronder logeerzorg. Gemeente Druten geeft aan dat er een regionaal aanbod is, maar dit is onvoldoende bekend bij mantelzorgers en professionals die we tijdens onderzoek gesproken hebben. Verbeter informatievoorziening en verken samenwerking met buurgemeenten en het zorgkantoor om dit te verbeteren.

Bij eventuele aanpassing van de mantelzorgwaardering is het belangrijk om hier weloverwogen besluiten in te nemen en bij voorkeur ervaringsdeskundigen of partijen zoals de Adviesraad Sociaal Domein te betrekken. Bepaal goed wat het doel is van de waardering. Veel mantelzorgers zijn zeer tevreden over de huidige mantelzorgwaardering. De aanpassing van de mantelzorgwaardering dient aan te sluiten op de visie rondom mantelzorgondersteuning en is belangrijk voor de erkenning van de mantelzorger.
Vertaal de aanpassing in heldere, laagdrempelige en onderbouwende communicatie naar inwoners en mantelzorgers die al bekend zijn bij gemeente en/of organisaties. Zorg ervoor dat de waardering en erkenning benadrukt worden in de communicatie en maak een directe link naar wat er wel is, verbeterd, of uitgebreid wordt (bv in ondersteuningsaanbod/aanstellen “casemanager mantelzorg”)
Het verdient aandacht om voor jongeren een bij hun passende erkenning te bieden. Betrek hierbij het onderwijs en het jongerenwerk.
Geef een eventuele transformatie van mantelzorgwaardering tijd en ruimte en betrek de politiek. [13]

[12] www.zorgoppas.nl

[13] Hoe neem je als gemeente regie op mantelzorgondersteuning? | Movisie

5.5. Investeer (meer) in mantelzorgwoningen, toegankelijkheid van voorzieningen en informatieverstrekking daarover

Maak langer thuis wonen mogelijk en faciliteer inwoners hierbij. Gemeente Druten biedt de mogelijkheid voor een mantelzorgwoning en zorg-voor-elkaar-woning (met vergunning). Inwoners zijn hier niet van op de hoogte, zorg voor goede informatievoorziening en een duidelijk proces. Verspreid en bied via diverse zorg en welzijnsaanbieders maar bijvoorbeeld ook bij huisartsenpraktijken en gezondheidscentra duidelijke informatie over mantelzorgwoningen en de zorg-voor-elkaar woning.

Volg de landelijke ontwikkelingen met betrekking tot het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting. Raadpleeg hierbij de handreiking van VNG.[14]

De mantelzorgwoning is ook benoemd als een thema in het verkiezingspamflet gemeenteraadsverkiezingen 2026. [15]

Naast bovenvermelde aanbevelingen, willen we graag nog wat meer algemene tips geven naar aanleiding van de vragen en opmerkingen die wij kregen van mantelzorgers.

- Verken de mogelijkheden voor geschikt woonaanbod voor kwetsbare jongeren en zoek hiermee vooral de samenwerking met de regio.
- Houdt bij het bouwen van (openbare)voorzieningen en huizen rekening met toegankelijkheid voor minder validen en borg dit bij de aanvraag van de bouwvergunning (draagt bij aan ontlasten van de mantelzorger door zelfregie en zelfredzaamheid van mensen met een beperking te bevorderen). Dit geldt ook voor de volgende 2 tips:
  - Verken de mogelijkheden voor een openbaar toegankelijk toilet in het centrum van Druten
  - In navolging op het VN-verdrag voor mensen met een beperking: stimuleer als gemeente toegankelijke horecagelegenheden met invalidentoilet.

Tot slot

Dit geïntegreerde adviesrapport geeft inzicht en mogelijkheden om samen met alle betrokken partijen te bouwen aan een mensgerichte, geïntegreerde en toekomstbestendige mantelzorgondersteuning voor mantelzorgers van alle leeftijden in Gemeente Druten.
We nodigen beleidsmakers, professionals en mantelzorgers uit om samen de volgende stappen te zetten en de ondersteuning in de gemeente Druten verder te optimaliseren.

[14] Handreiking VNG en MantelzorgNL over mantelzorgwonen | VNG

[15] MantelzorgNL-Verkiezingspamflet.pdf

Bijlage 1 Mantelzorgscan open antwoorden vraag 1

In de vragenlijst hebben wij mantelzorgers de vraag gesteld waarover bent u tevreden als mantelzorger in gemeente Druten?

Mantelzorgcompliment

Studie hulp bij zoon zodat ik in de moederrol kan blijven

Zorgcompliment is een leuk initiatief waar wij (3) mantelzorgers met moeder uit gaan eten.

Dat wij heel snel na het aanvragen huishoudelijke hulp kregen.

Om de jaarlijkse 10 waardebonnen

Mantelzorg compliment

Het mantelzorg compliment is wel een waardering

Beloning zo doorgaan op deze voet

Ik ben tevreden met wat ik kan doen

Nee, het aanvragen van ondersteuning via het sociaal team is zeer moeizaam en frustrerend door gebrekkige kennis en onprofessionele houding van medewerkers

Het compliment is leuk.

Het complimentje aan het einde van het jaar is altijd leuk

Waardering in de vorm van mantelzorgcompliment

Onze contactpersoon bij de WMO

Ik vind het wel bijzonder fijn dat de gemeente Druten doormiddel van OVD-bonnen waardering heeft voor de mantelzorger.

Ik heb ervaring met zmw in de thuiszorg en nu is mijn vader opgenomen. Dit zijn betrokken en fijne zorgprofessionals. Ook heb ik in het verleden contact gehad met diverse wmo consulenten, allemaal erg aardig en meedenkend. Helaas zijn het wel allemaal heel erg veel mensen met wie je allemaal moet schakelen als mantelzorger maar de personen zijn allemaal wel heel aardig en deskundig. Het mantelzorg compliment is een fijn gebaar aan het eind van het jaar.

Het mantelzorgcompliment vond ik een mooi initiatief en gebaar.

Het mantelzorgcompliment. Voor de rest heb ik nergens nog ervaring mee

Hulp gekregen van WMO en ik vind dit bericht erg bemoedigend, top.

Goede hulp en communicatie van de Wmo-medewerkers bij de gemeente

Het mantelzorg compliment en de bijeenkomst

Vindt erg fijn dat je een keer per jaar een beloning krijgt want mantelzorg kost ook wat geld om de zorg te kunnen geven

Vind het mooi als je de OVD-bonnen mag ontvangen. Dank jullie wel

Mantelzorgcompliment

Fijn contact.

Ik ben blij dat ik dit voor mijn moeder kan doen.

Ik vind het mantelzorgcompliment een fijne waardering

De gemeente Druten geeft je het gevoel dat je als mantelzorger belangrijk bent.

Dat ik nu samen kan werken met Thuiszorg

Over de begeleiding en hulp voor mijn echtgenoot (dementie) en mijzelf

Koffie ochtend mantelzorgers

Goede ondersteuning

Geen mening.

Dat mijn man naar het Odensehuis Animi Vivere kan. Zo'n fijne plek om te mogen zijn!!

De waardering

Meedenken en compliment

Tevreden met de ondersteuning via WMO en huisarts

Nee, je moet bij te veel verschillende organisaties hulp aanvragen en alles werkt langs elkaar en de aanvragen zijn vaak te ingewikkeld. Dat moet echt simpeler kunnen!

WMO er wordt naar je geluisterd.

Heb hierover geen contacten

Ik heb (nog) geen beroep gedaan op de gemeente Druten.

Geen idee.

Over alles

Ik heb nog nooit afwijzing ervaren. Er wordt zo goed mogelijk meegedacht. Daar ben ik erg blij mee.

In Druten is alles super geregeld.

Ja prima

Meegedacht en geadviseerd dagopvang partner

Ben overal tevreden over

Ik voel wel dat er aandacht wordt gegeven aan mantelzorgers door MeerVoormekaar. Ik heb eerder deelgenomen aan de groep Yoga georganiseerd voor mantelzorgers. Voelt erg fijn dat je gezien wordt en deze mogelijkheid krijgt. Lotgenoten contact heb ik toen als waardevol ervaren.

Het mantelzorg compliment is een mooi gebaar

De jaarlijkse bonnen

Dat waar het nodig is hulp vragen en krijgen

De hulp vanuit het sociaal team i.v.m. hulpmiddelen.

Waardering

Dat wij de juiste begeleiding kregen om stappen te ondernemen

Ik heb een cursus voor mantelzorgers gevolgd. Daar heb ik veel van opgestoken en geleerd altijd professionele hulp is, zodra je daaraan behoefte hebt.

De betrokkenheid en activiteiten

Mantelzorgers mogen meer in het zonnetje gezet worden plaats van 1 keer per jaar

Alles op loopafstand

Mantelzorgcompliment als waardering vind ik erg waardevol en leuk dat er ook af en toe wat georganiseerd wordt waar je naar toe kunt gaan zoals een voorstelling.

Dat het een fijn gevoel geeft om er iets voor terug te krijgen zoals de cadeaubonnen, dan met je kind er een fijne dag van te maken.

De professionele ondersteuning van de thuiszorg, huishoudelijke hulp en casemanager.

Ik ben al jaren mantelzorg van mijn tante verbaasde me wel vorig jaar dat ik op de valreep van datum 29 dec.(te laat was met insturen) geen mantelzorg compliment heb ontvangen Verder geen problemen.

Betrokkenheid.

cadeaubon

In principe zijn mijn wensen door het WOZ ingevuld

In principe luistert men welwillend naar de hulpvraag

Over heel veel: dat Hans naar de dagopvang in Maasbommel kan, dat mensen bij Dronio hem liefdevol opgevangen hebben bij de rik club. Dat nu Lydia komt om te rummikuppen. Dat Meervoor elkaar dingen aangedragen en geregeld heeft. Chapeau.

Ben nu geen mantelzorger meer i.v.m. overlijden zoon/ heb nu zelf mantelzorg nodig voor vele kwalen

Compliment jaarlijks

Fijne relatie tussen mantelzorger en 'voor mekaar'

Tuinman…mantelzorg compliment…zou wel wat meer mogen zijn.

Het mantelzorg compliment

Over de hulp die we tot nu hebben gehad

Zou graag op de hoogte gehouden van de activiteiten

Ondersteuning met hulpmiddelen

Onze contactpersoon mbt WMO

Geen idee. Ik zou hulp kunnen gebruiken, en professionele hulp is er wel (huisarts wijkverpleging, huishoudelijke hulp) maar sommige dingen kun je niet overdragen. Of moeilijk.Ik doe de dingen die je als dochter doet, alle dagelijkse dingen. En dat zijn er heel veel.

Hulp gehad bij dagbesteding voor partner

Ja voor ons prima maar probeer zo veel mogelijk zelf te doen dus zal het voor iedereen anders zijn

Dat ik weet waar ik terecht kan. Dit komt mede omdat ikzelf in Beuningen in dat soort werk zit.Ik lees ook regelmatig de Maas + Water voor informatie

Bijlage 2: Mantelzorgscan open antwoorden vraag 2

De mantelzorgscan, een digitale vragenlijst voor mantelzorgers in Druten, is door 114 mantelzorgers ingevuld. Een open vraag is: Welke tip wilt u geven over hulp aan mantelzorgers in Gemeente Druten".

Hieronder volgen 62 antwoorden.

- Geen
- Onderschat het niet, mantelzorg kan zwaar worden met de jaren.
- Activiteiten voor mantelzorgers.
- Erkennen dat het soms zwaar en moeilijk is ...en het niet los te laten is
- Het is fijn om die waardering te krijgen, al zou extra ondersteuning soms ook welkom zijn.
- Trek op tijd aan de bel als de belasting toeneemt
- Luister goed naar diegene die om hulp vraagt. Soms weet iemand niet gelijk de juiste hulp te vragen, maar door goed luisteren en doorvragen kom je waarschijnlijk wel tot de juiste hulpvraag. Vul het niet te snel in, er wordt te snel een conclusie getrokken.
- Informatie momenten gedurende het jaar met onderwerpen die mantelzorgers aan spreekt. Dit per mail onder de aandacht brengen. Ik zie nu te laat in de regiokrant. Bestand aanmaken aan de hand van de complimenten bv.
- Maak hier een netwerk voor aan. Wellicht kunnen we elkaar ondersteunen en ontlasten. Verwacht dat we vaak dezelfde dingen aan het doen zijn.
- Weet ik niet
- Weet ik niet
- Denk na over de belasting op mensen als je onzinnige bureaucratie toepast, als je als mantelzorger hulp wilt ben je al veel energie kwijt in het regelen van de juiste hulp, er zijn veel verschillende loketten. Daarnaast vind ik dat er echt niets goeds geregeld is als je werkt als mantelzorger.
- Niet verder te bezuinigen op de reguliere hulp om mantelzorgers niet verder te belasten.
- Goede voorlichting ook aan mensen die meer aan huis zijn gebonden.
- Vind dit moeilijk
- Als mantelzorger zou ik meer info willen krijgen wat er mogelijk is op het gebied van hulp. Welke weg ik kan bewandelen?
- Goed voor elkaar blijven zorgen en vooral op tijd genieten van het leven
- Meer aandacht voor persoonlijke situatie.
- Heb nog geen hulp nodig gehad. Als ik hulp nodig heb schakel ik mijn broers en zussen in.
- Dat ze hulp moeten vragen
- Dat zij vooral bij de gemeente o.a. de WMO informeren wat voor hen allemaal mogelijk is ter verlichting van de zware taak als mantelzorger. Zij informeren graag wat mogelijk is voor de mantelzorger!
- Geen mening.
- Neem contact op met het Odensehuis Animi Vivere. Daar is veel kennis aanwezig.
- Stichting Meervoormekaar
- Vraag eerder om hulp. Niet pas wanneer het te laat is".
- Geen tip
- Vraag om advies
- Terugkoppeling na gesprek
- Periodiek contact met 'vaste' WMO-representant.
- Geen idee werk vanuit mijn hart niet omdat het moet
- Veel activiteiten komen een beetje oubollig over. Vooral gericht op ouderen. Maar merk dat er ook meer aandacht komt voor jongere mantelzorgers. Groep pubers is hierin erg moeilijk te bereiken wordt wel geprobeerd.
- Schakel een mantelzorgmakelaar in.
- Behouden waardering/mantelzorgcompliment
- Meer bekendheid
- Misschien dat er toch een compensatie kan komen vanuit de gemeente. Mensen die niet volledig kunnen werken meer vanwege dat ze mantelzorger zijn voor hun kinderen of ouders. Dat ze niet in de financiële toestanden komen te zitten, of opgebrand raken omdat ze het onmogelijke doen. Als je ook financieel alle eindjes aan elkaar moet knopen, en daardoor veel stress extra erb0ij krijgt. Dat heeft dat ook gevolgen voor de gezondheid, en wie zorgt er dan voor je dierbaren?

- Mijn tip zou zijn om wat meer bekendheid te maken zodat meer mensen thuis kunnen blijven wonen.
- Aarzel niet om die hulp ook inderdaad te vragen. Het kan je zorgtaak echt wat lichter maken.
- Meer complimenten aan de mantelzorger
- Meer bekendheid geven
- De communicatie met het sociaal team/voor mekaar kan beter. Echt contact krijgen valt tegen. Afstemming/terugkoppeling vindt onvoldoende plaats. Doorlopende bereikbaarheid tijdens kantooruren zou al een verbetering zijn.
- Denk dat er voldoende mogelijkheden zijn om dingen in Druten in te schakelen.
- Meer ruchtbaarheid geven over de mogelijkheden van de zorg.
- Vaker een check hoe het gaat door huisarts
- Op tijd hulp vragen
- Beter controleren van de uitvoering door derde van afgegeven indicatie
- Als het sociaal team of de zorg coördinator dementie merkt dat Het zelf tot actie komen een emotioneel dilemma is, zeker in de eerste jaren, zij ook de mantelzorger min of meer bij de hand neemt zonder dat dit als betutteling wordt ervaren. Verwijs niet alleen door maar neem de mantelzorger letterlijk eens in de arm mee. Want de professionals beseffen lang niet altijd hoe groot de drempel kan zijn om tot daadwerkelijke actie over te gaan.
- Meer openheid over de mogelijkheden die er zijn, en niet alles zelf uit moeten zoeken
- Weet ik niet.
- Ik woon in Druten en zorg voor mijn moeder in Beneden Leeuwen. In deze gemeente krijg ik jaarlijks een mantelzorg compliment van €50,- Dit is weinig natuurlijk! Altijd leuk, maar niet om alle uren die ik erin stop uitbetaald te krijgen natuurlijk en dat geldt voor elke mantelzorger neem ik aan.Ik vind dat er wel meer financieel tegenover kan staan, want doordat ik zo veel bij mijn moeder ben kan ik geen baan nemen en heb dus geen inkomen uiteraard is dit mijn keuze om voor haar te zorgen, maar ik zie graag dat er toch een vergoeding tegenover kan staan.
- De mantelzorgers zijn goud waard!
- Meer bekendheid over mogelijkheden
- Nvt
- Nvt
- Geen ben tevreden
- Verlies ze niet uit het oog, en besef dat het veel is wat mantelzorgers doen. En doe actiefoproepen keer op keer. Juist omdat mantelzorgers naasten zijn, nemen ze steeds meer taken op zich, en willen die vaak niet overdragen omdat het om familie gaat en je persoonlijk heel erg betrokken bent.
- Terugkoppelen naar mantelzorger na gesprek(ken) na delen van zorg
- Weet niet
- Duidelijk zijn en luisteren naar de mantelzorgers

Bijlage 3 Theoretisch kader

Acht vraaggebieden

Grofweg kunnen de (latente) vragen van mantelzorgers onderverdeeld worden in acht vraaggebieden. De vraaggebieden zijn een weergave van de gebieden waarop mantelzorgers knelpunten ervaren en ondersteuning wensen. Deze zijn gebaseerd op de acht basisfuncties. Jet Bussemaker introduceerde in 2009 de acht basisfuncties voor mantelzorgondersteuning. Ze blijken nu en in de toekomst nog steeds relevant en bieden een stevige basis voor het realiseren van ondersteuningsstructuur in de mantelzorgondersteuning.

Er is sprake van een goede ondersteuningsstructuur als op alle gebieden een variatie aan ondersteuningsvormen beschikbaar is. Dit kan betekenen dat de gemeente dit zelf aanbiedt, maar de hulp kan bijvoorbeeld ook via andere organisaties plaats vinden zoals een zorgaanbieder, een vereniging of vrijwilligersorganisatie.

Figuur 1: Acht vraaggebieden

De vraaggebieden zijn:

1. Informatie en advies: mantelzorgers hebben behoefte aan informatie en advies over bijvoorbeeld de ziekte of beperking van hun naaste. Maar ook over mogelijke zorg en ondersteuning, regelingen
2. Persoonlijke begeleiding: Hoe blijf je als mantelzorger in balans? Vormen van coaching en begeleiding om als mantelzorger regie te houden.
3. Emotionele steun: Een luisterend oor, begrip en erkenning voor jou situatie als mantelzorger. Dit kan lotgenoten contact zijn, maar kan ook steun van familie of vrienden zijn of bijvoorbeeld de professionals die langskomen
4. Educatie: Allerlei trainingen en cursussen die de mantelzorger kunnen ondersteunen bij het versterken van hun draagkracht
5. Praktische hulp: praktische vormen van hulp als verlichting van de mantelzorgtaken zoals huishoudelijke hulp, praktische hulp door vrijwilligers of hulp bij het aanvragen van zorg of ondersteuning
6. Vervangende zorg: Voor als de mantelzorger tijdelijk geen ondersteuning kan bieden of even op adem wil komen. Denk daarbij aan verschillende vormen van respijtzorg.
7. Financiële ondersteuning: aan het mantelzorgen zijn kosten verbonden, denk aan onkosten of kosten omdat iemand minder kan werken. Er zijn verschillende financiële tegemoetkomingen mogelijk om mantelzorgers financieel te ontlasten.
8. Materiële hulp: denk hierbij aan hulpmiddelen voor de zorgvrager en/of mantelzorger om mantelzorgtaken te verlichten.

Sociale basis

Er ligt geen vaste definitie over de sociale basis. Gemeenten en lokale organisaties mogen het begrip

sociale basis zelf invullen[16]. Hoe kan je het omschrijven? De sociale basis is dat wat er al is; het sociale netwerk, de gemeenschap in de directe leefomgeving en de instituties en organisaties.

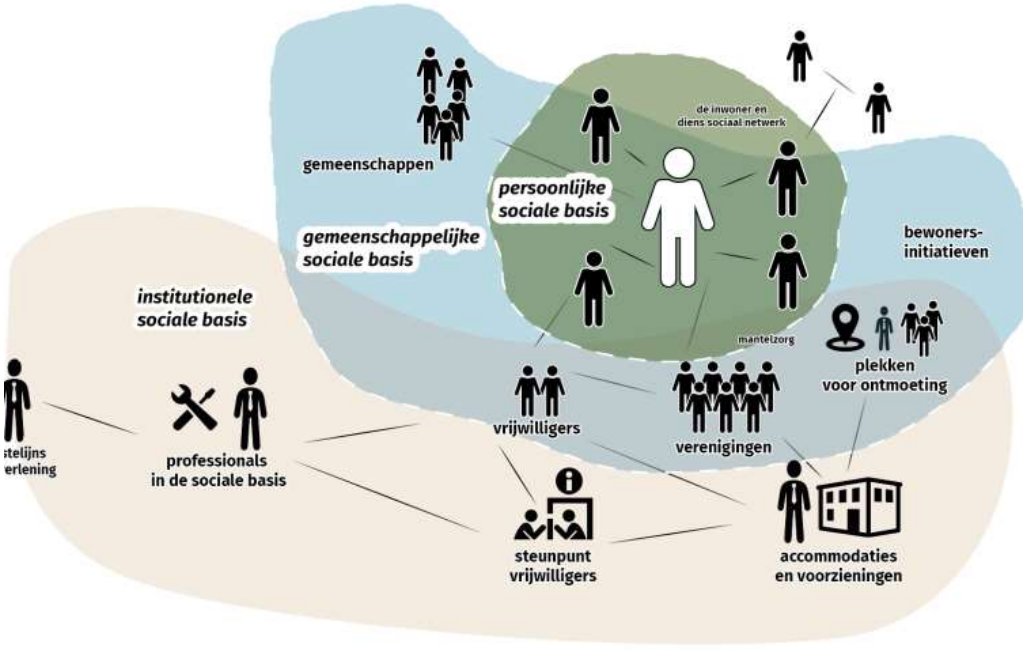

Figuur 2: Sferen sociale basis

Er worden drie sferen onderscheiden; persoonlijke sociale basis, gemeenschappelijke sociale basis en de institutionele sociale basis.

Burgers zijn in verschillende rollen aanwezig in de sociale basis. De rol van mantelzorger is daar een onmiskenbaar onderdeel van. MantelzorgNL heeft in samenspraak met mantelzorgers en professionals een visie op mantelzorg in de sociale basis geschreven. Hiervan is de kernboodschap dat het noodzakelijk is dat mantelzorgers een gelijkwaardige positie krijgen in de sociale basis. Zij geven veel van hun tijd en energie aan de maatschappelijke basis en mogen ook iets terugverwachten. Dit is tweeledig; het gaat over faciliteren en ondersteunen van de zorg, hulp en begeleiding die zij bieden én hetgeen zij zelf nodig hebben om dit vol te houden.

Samenwerking

Samenwerking is de sleutel tot passende mantelzorgondersteuning. De opdracht voor het ondersteunen van mantelzorgers ligt niet alleen bij het sociaal domein van een gemeente, maar moet worden uitgebreid naar interne beleidsafdelingen en externe organisaties die zich begeven op de thema's van de acht vraaggebieden (figuur 1). Samenwerking op alle niveaus is essentieel.

Hierdoor ontstaat een toekomstbestendige mantelzorgondersteuning dat niet leunt op individuele medewerkers van organisaties.

[16] https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/gespreksmodel-sociale-basis/

Figuur 3: Niveaus van samenwerking rond mantelzorg